Pieter de Laat - De spraakbes

Pieter de Laat

De Spraakbes

Reinart Edities

REINART EDITIES

Pieter de Laat - De Spraakbes

RENAART EDITIES

Reinart Edities, 1996.

Copyright © Pieter de Laat.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische media of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Reinart Edities, Postbus 658, 5340 AR Oss.

ISBN: 90-75782-01-2
Trefw.: gedichten, oorspronkelijk.

PIETER DE LAAT

De Spraakbes

Uitgeverij Reinart Edities - Oss
1996

'What is that noise?'
The wind under the door.
'What is that noise now? What is the wind doing?'
Nothing again nothing.
'Do
'You know nothing? Do you see nothing? Do you
remember
'Nothing?'

T.S. Eliot
'The Waste Land'

INHOUD

SPEURZIN
1. Waarheen het sluimert 8
2. De verwensing die je altijd al 9
3. En altijd weer hetzelfde, altijd 10
4. Wonderlijk, de tocht 11
5. Hoe kon wijn water worden 12

AFDRUKKEN
1. O lieve, o lieve zachtstil tintelt 14
2. Water 15
3. Iets uit verleden 16

HET PAD (EEN INTERMEZZO)
1. Wat heb je gebracht (1) 18
2. Nacht die aansluit 19
3. Een afkomst verlaten 20
4. Onrust ontbloot 21
5. Om het begrijpen 22
6. Wat heb je gebracht (2) 23

SEIZOENEN
1. De ellenlange gesprekken 26
2. Wat vast houdt om het hart 27
3. Sneeuwig bericht 28
4. En het vreemde gewaarworden 29
5. Lente is van voor af aan begonnen 30
6. Een lente laat zich keren 31
7. Op te rekken lenteachtige beweegredenen 32
8. Dampend komt het zonlicht klaar 33

VOOR WAT ER BEWEEGT
1. Het opengeslagen gezicht 36
2. Ooit zal dit gedicht zijn van water 37
3. Toen je strak stond van poëzie 38
4. Een weeklaag stijgt op uit de grond 39
5. Onder verflagen wordt gevonden wat blijft 40
6. Het gele gelispel 41
7. Iets, iets eenvoudigs 42
8. De dromerige regen 43

Notities 45
Colofon 47

SPEURZIN

1.

Waarheen het sluimert
naar een koekoeksland misschien
waar je zelf geen nest meer hoeft te maken

en ziet
het onaffe toen
de vele gaten in de trui
die je alweer hebt gepast

wat overbleef:
een speurzin naar water
behoefte aan spray
om 's ochtends
een geur te verslaan

die al te veel, al te sterke
gedachten makende aandrang

de nestgeur verbergen
die dit gebrokkeld leven
beklemtoond omhangt.

2.

De verwensing die je altijd al
    had voor je andere deel
dat andere zelf
    wat je niet kon rangschikken

bedekte het inzicht waarin dit verscheen
verwenste de oprisping waarin het opsprong
verklankte de ijzige wanden die daarmee
                de wegen bezetten waarlangs je ging
verbrandde het stro waarop je zou rusten

maar geen gerief dat lag te wachten
op het einde van de dag.

3.

En altijd weer hetzelfde, altijd
weer dezelfde vraag: waarom
niet wat anders

blijft telkens weer
hetzelfde antwoord komen

wat niet kon
wat zich genesteld had in kieren
wat insloeg als bronspest
over het beeld van jezelf

het patina dat je niet verwachtte
de kwaadaardige verwerkelijking
van het naïeve gedachtengoed
waarmee dit binnenliep.

4.

Wonderlijk, de tocht
waarin je telkens verschuift
en toch dezelfde blijft

de koe die haar weiland
    te buiten gaat
maar gras blijft hetzelfde,
    gras

honger die maar nooit blijkt te stillen
de smaak waar je durend naar zoekt

een rusteloze gril
een verschuifbaar rekken.

5.

Hoe kon wijn water worden
kale lege uren waarin je
verdronk

het kon maar niet
zijn wat was

dat uitslaan in brand
over een met dauw bedruppeld veld

wat zou moeten betekenen poëzie

AFDRUKKEN

1.

O lieve o lieve, zachtstil tintelt
het wentelen van sneeuw in zon
het lentegewijs
van groen doorstoken wit

leven lerend dat is
o lieve dat mensen gaan
en zo blankwit liggen
dat leven zich van dan af aan
verbergt in zoiets als een foto

een man in een gelapte overall
altijd de droge geur
van koe om zich heen

verborg schoonheid zich in
de mondjesmaat waarmee hij
in het nieuw stak

zoals hij er lag
speld van de coöperatieve
de gedachte geur van sigaren
die bleek zijn leven omhing.

2.

Water,
wat je nooit meer te boven kwam,
wat dreef in het herinneren als
een zeldzaam gesprek met je vader
over een oude, niet uit te spreken
angst voor wat water boven
alles uitzet,

water,
dat in zichzelf gekeerd leek
te zijn geworden, weer
wassend, in een nieuwe, niet
uit te spreken angst voor
wat water boven alles uitzet,
zo drijft het op je aan.

3.

Iets uit verleden
verzameld tot dit verstaan

wat troebel bleef hangen in kreken

een ellenlang herhalen van water
dat slordig de einden verbindt

waartussen wij.

HET PAD

(een intermezzo)

1.

Wat heb je gebracht
waarheen gaat het pad
van roze bloemkelken

hoe beweegt het
wind verstaat zijn
eigen golven niet.

2.

Nacht die aansluit
op een morgen en
deze dag zo omhing

wat je te verbergen
tracht, gesluierd
verhaal je van licht.

3.

Een afkomst verlaten
waarheen zeilde je toen
dat heftig vervaren je bezocht

hoe bewegen rakelt
door een vormvast
stuntelen heen.

4.

Onrust ontbloot
een gedeeld geworden
begrijpen

wat wordt zichtbaar
een dieprode stip
bestemt een bestaan.

5.

Om het begrijpen;
waar moet je op aan
als een wonde niet heelt

hoe ver het kan liggen,
de diepe ondergrond van
dit onbedwingbare zijn.

6.

Wat heb je gebracht
wat heeft je zo strak
in je nekvel doen staan

hoe beweegt het
wind ontsluit zijn
ingehouden adem ongewild.

SEIZOENEN

1.

De ellenlange gesprekken
bloot aan de wind

die takken verwaaide
omdat het nu eenmaal zo ging

die ene keer, dat
storm gewoonte verving.

2.

Wat vast houdt om het
hart,
wat wil je ontlopen

wat heeft geen gedachte
weerstaan

wat is er geslopen in
dit reddeloos zwenken
aan het zwerfpad voorbij

dat de adem
zo inhoudt

een tikken van kou

3.

Sneeuwig bericht uit de
akkers, de velden,

de laatste storm heeft zijn
doelwit bereikt,

de laatste strohalm
die ophield dat sneeuw
zou gaan

zonder te worden genomen.

4.

En het vreemde gewaarworden
dat niets ooit roerloos, niets
zo voltooid gezien was

dan hoe het werd voorzegd

want als het sneeuwde dan
zou het blijven liggen, doodstil,
een gespreid bed in de tijd;

ze is niet blijven liggen
er heeft geen slaap zich
roerloos aangediend.

5.

Lente is van voor af aan begonnen,
schiet herhaaldelijk uit haar slof
in volste overtuigen dat het doorzet

leg premissen op aan het uitkomen
nu ik de witte wagen uitrijd
en denk dat het zal uitblijven

dat zompige terugzakken
in de grondaarde
nadat het weer had gevroren.

6.

Een lente laat zich keren
in een strooinest van sneeuw

wat oprispt, wat op komen
staat in nieuwelingen,
loten aan een stam

voordat lente beter
uit haar winter was gezet.

7.

Op te rekken lenteachtige
beweegredenen die je telkens
weer hebt, opnieuw

te willen bouwen,
vernieuwen omdat het nu
eenmaal de tijd is

ongerept verlangen, bloemend
denken, dat het jou beweegt
naar de uiterste grenzen
toe waarin dit bestaan
zijn golflengte kent.

8.

Dampend komt het zonlicht klaar
in haar zoveelste tred

groeit het gras, een zompige bodem
wordt bewogen, uitgemolken

de groeistem, de tingeltangel

waar het naartoe wil:
de grote uitbraak, het volle einde

waar het stem vindt

in wat zich laat vermenigvuldigen
in de bevallige aarde, haar grond.

VOOR WAT ER BEWEEGT

1.

Het opengeslagen gezicht
van een ondergaande zon

het oproepbaar vertederen

van een gedicht dat doorzinkt
in zee die openstaat

en dompelt daarin onder zijn ogen
zijn nu voor altijd gewassen gezicht.

2.

Ooit zal dit gedicht zijn van water
ooit in een durende stilte voor de storm

in een wende te zullen ontwaken
een bericht dat de tekens verschuift

tot wasdom gekomen verschoppeling
die zo schuw en doorregen
de woorden verbond

opdat ze hem stellig zouden doen staan.

3.

Toen je strak stond van poëzie
greep het je aan
de holle frase van het geduld

Toen je stijf stond, stijf van poëzie
greep het je aan
een heilig moeten

een instroom in een poëtisch getintel
op een vlak geslagen oppervlak

om zo vast als een teek aan een taal
te verhalen van leven
dat onder grassen bezonk

om wat lui sloeg op ogen
bij al te veel tegenwind
te wieken tot een gebaar
dat opspeelt, tegenover
een al te glad geslagen vandaag.

4.

Een weeklaag stijgt op uit de grond
om een niet begrijpen
een niet berustend ongeloof

een steenkop, een verweerd gebaar
een afgebrokkeld muurtje
een warmer vuur dat je opzoekt
om te houden wat bindt

voorvoelt wat gevoeld werd
toen kou hen bijeenriep
rondom een vlammenwerpend vuur
waarin hoofden voorbijkwamen

op strijd beluste demonen
die een dieper zelf beriepen
op te staan in een verdoolde tijd.

5.

Onder verflagen wordt gevonden wat
blijft, verbeelding, verwantschap,
verwondering om het vermogen
van verte, wat inbindt

en opzet, te komen om de stengel
heen van de bloem die jou doet
beminnen en daarin terugvindt

jezelf, zo heel, zo onbeladen
bebladerd, zo licht ongeraakt.

6.

Het gele gelispel
de volle boom
de opspraak in bloem

het verwilderd bevolken
van een bloesemende haagwinde
rondom jouw stam

voordat schaamrood op kaken
zou afdoen van deze
eenparige opzet naar meer.

7.

Iets, iets eenvoudigs, uit het vriesvak
aardappeltjes (voorgesneden, voorgebakken)

iets, iets eenvoudigs, een in te vullen
gedicht dat je bij schemering kreeg
dat zich in vlagen verspreidde
over een wachten dat braak lag

iets, iets eenvoudigs, iets wat iets oproept
een jurkje dat alle nurksheid versmelt
en de porieën van je lichaam duizend
bloemen toewijst te zullen bloeien

iets, iets eenvoudigs, een ingekleurd
versmelten van een profaan geroep.

8.

De dromerige regen
de weerbarstige schaal
waarin wij zijn gelegd
en trachten te staan

de hunkerende wind
die openlijk heult
met vijandige trekken

de spraakbes die je vindt
in de luwte na een storm.

NOTITIES

Pagina 15: De Maas, in vroeger tijden seizoenmatig bepalend voor het leven in eeen dorp als Lith; liet bij verrassing in de winter van '93-'94 en in '95 weer goed van zich spreken door een bedreigend hoge waterstand.

Pagina 29: 26 maart 1995; lentesneeuw.

Pagina 38: Voor Jos Steegstra.

Pagina 42: Naar aanleiding van Huub Beurskens' 'Iets zo eenvoudigs', 1995.

Colofon

De Spraakbes van Pieter de Laat werd in opdracht van Reinart Edities gezet uit de Garamond, gedrukt op 120 grs "Butterfly", zachtgeel, door Drukkerij Heijnen te Boxmeer en gebonden door Handboekbinderij Meijer Nijmegen in april 1996.

Alle exemplaren zijn genummerd en gesigneerd.
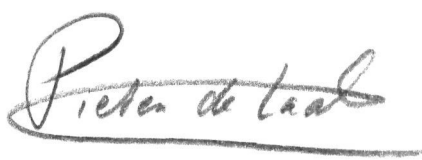
Dit is nr. 27